

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LV.

V Ljubljani, 8. avgusta 1902.

List 32.

Iskrice.

(Dalje.)

20. Družba.

Časna in večna sreča človekova je premnogokrat odvisna od družbe, v katero zahaja. Če boš s hudobnimi, nievrednimi ljudmi občeval, sprijeno bo tudi tvoje srce; če se družiš s poštenimi, krščanskimi ljudmi, boš tudi sam pošten, krščanski. Družba je za človeka velikega pomena. Dolžnost vsakega pravega kristijana je, da se ogiba slabe tovarišije in si poišče le dobre, poštene družbe, kajti to tirja njegova časna in večna sreča.

Slaba družba človeka dušno in telesno pokvari. Hudobneži zapeljejo poštenega tovariša, da zapravlja z njimi svoje premoženje, da začne nesramno in pregrešno živeti. Med takimi nievredneži nastanejo premnogokrat prepiri, zdražbe, pretepi in poboji. Kdor zahaja v slabe tovarišije, gotovo ne ostane dolgo časa čednosten, njegova duša kmalu izgubi obleko nedolžnosti. Zabredel bode v razne pregrehe, vera mu bo jela pojemati, življenje mu ne bo več resno, posvetno vživanje mu bo edin namen, za Boga se več zmenil ne bo. In to je storila slaba tovarišija!

Zato po vsej pravici na mnogih krajih opominja in svari sv. pismo pred slabo družbo. Nekaj takih opominjev naj natisnemo. »Kdor hodi z modrimi, bo moder; prijatelj nespametnih bo njim enak.« (Knj. preg. 13, 20.) »Kdor se dotakne smole, umaže se z njo; in kdor se peča s prevzetnežem, navzel se bo prevzetnosti.« (Sir. 13, 1.) »Ne dajte se zapeljati; malopridni pogovori izkaze dobro vedenje.« (1. Kor. 15.)

Sv. Pavel kar naravnost prepoveduje vernikom, da se ne smejo pečati s slabo družino: »Zapovedujemo vam, bratje! v imenu Jezusa Krista, da se ločite od slehernega brata, kateri nerodno živi.« (2. Tesal. 3, 6.)

Vsi sv. moške svare pred slabo družbo. Poslušajmo, kaj pravi sv. Frančišek Saleški. On govori: »Slabe družbe se imenujejo tiste, katere se shajajo v slabe namene, ali pa v katerih so grešni, nerodni in razbrzdani ljudje. Takih se moramo izogibati, kakor se čebele ogibajo roja os in brencljev. Kakor je pót, sapa in slina onih, katere je popadel stekli pes, nevarna posebno otrokom in ljudem rahlega života, enako je tudi največja nevarnost občeovati s takimi hudobneži in razbrzdanci, osobito za one, katerih čednost je še slabotna in neutrjena.« Prav tako svari sv. Alfonz pred slabo tovarišijo, rekoč: »Slab tovariš je še hudobnejši kot satan: samo eden pohujšljivec okuži vse, ki se mu prijazno družijo, pred satanom pa bi bežali.«

Vsak danja izkušinja nam izpričuje nevarnost in pogubljenost slabe tovarišije. O tem se sam lahko prepričaš. Mar ne poznaš tega ali onega mladeniča, ki je pobožno, sveto živel, pogosto prejemal sv. zakramente, bil Bogu in starišem v veselje, a odkar zahaja med slabe tovariše, predruščil se je do cela. Za molitev, cerkev ne mara več, s stariši se prepira, s tovariši popiva, postal je versko mlačen, da celo veri nasproten je sedaj. Glej, kam pripelje slaba družba!

Zato je pa treba velike paznosti, da veš, kaka je dotična oseba, s katero sklepaš prijateljstvo. Sv. pismo pravi, da se je treba pri tem posvetovati s pametnimi, modrimi možmi: »Po

svoji moči se varuj bližnjega in se posvetuj z modrimi in razumni. (Sir. 9, 21.) Kdor hoče pošten in srečen ostati, mora se slabih tovarišev in sploh sprijene, hudobne družbe ogibati, če pa se je že začel pajdašiti s sprijenci, mora pa vsako zvezo ž njimi pretrgati. Le toliko se smemo s popačenimi ljudmi pečati, kolikor zahteva krščanska ljubezen, in v kolikor nas opravičuje dušna gorečnost, da bi nesrečneže pripeljali na pravo pot.

Pravilo bodi vsakemu: Ne spuščaj se v prijateljstvo s hudobnimi, da te ne pohujšajo ter ne napravijo časnó in večno nesrečnega. Nihče naj se pa ne izgovarja, češ: Saj sem previden, moder in pameten. O, le ne zanašaj se preveč na svoje moči! — Glej Samsona! Ali je bil kdo močnejši nego on? In vender je padel. Glej Salomona! Mar si ti modrejši nego on, in vender se je dal vsled slabe tovarišije preslepiti, da je zašel v malikovalstvo. Glej Petra! Ko se je podal v tovarštvo z Judi in se ž njimi razgovarjal, zatajil je trikrat Gospoda. Če so tako veliki in modri možje padli, ko se niso ogibali slabe družbe, ali niso za nas take nevarnosti še večje?

Zlasti je nevarno občevanje z versko mlačnimi katoličani. To so navadno ljudje, ki so le na pol izobraženi, a pri tem mislijo, da več vedo nego največji učenjaki in da lahko sodijo o stvareh, o katerih niti pojma nimajo. Zlasti o verskih stvareh govore veliko, kakor da bi bili temeljito proučili vse bogoslovne vede; a v resnici še navadnega katekizma ne znajo. V cerkvi jih vidiš malokdaj ali pa nikdar, sv. zakramentov celo nikdar ne prejemajo, dolžnosti svoje vere ne izpolnjujejo, sploh nimajo ničesar drugega krščanskega nego ime v krstni knjigi. S takimi ljudmi nikar ne občuj, sicer tudi ti prideš ob vero, ki je človekov najdražji biser. Še opazil ne boš, kako ti pojema sv. vera in naposled čisto zaideš v versko vne-marnost in potem v brezverje.

S tem pa, ker svarimo pred slabimi tovariši, nikakor ni rečeno, da bi človek ne smel imeti prijateljev. — Ne! Nesrečen človek, če nima nobenega prijatelja! Kajti prijatelji nam lajšajo življenje in slajšajo veselje, saj pravi sv. pismo: „Zvest prijatelj je močna bramba, in kdor ga je našel, našel je zaklad.“ (Sirah 6, 14.) V družbo poštenih krščanskih ljudi smemo zahajati; da, to je celo svetovati, kajti v taki družbi se osrečujemo za sveto stvar, za čednostno življenje, na poti popolnosti drug drugega pod-

piramo in se vspodbujamo k dobremu. Če pa zahajamo v kako pošteno družbo, tedaj naj po besedah sv. Frančiška Saleškega „ima vselej prednost, odkritost, priprostost, krotkost in dostojnost.“ Bodimo vedno zmerno veseli in vljudni do vsakega. Potem bomo všečevali Bogu in ljudem.

21. Dobro in slabo berilo.

O dobrem in slabem berilu bi se dala napraviti obširna razprava. Mi hočemo le na kratko premotriti, kako velikanskega pomena za blagor ljudstva je dobro berilo, a tudi kako pogubno je za časni in večni blagor ljudi slabo berilo.

Dobre knjige in pošteni časopisi so dragocena zakladnica, kjer najde človek ob vsaki priložnosti potrebno pomoč. Dobra knjiga pouči nevedneža in dvomljivca, potolaži žalostnega, kratkočasi od vseh zapuščenega bolnika, grešnika nagne k pokori in poboljšanju. Da je branje dobrih knjig zelo koristno, učil je že sv. Krizostom, ko piše: „Dobra knjiga je dober prijatelj, ki te pouči brez pohujšanja, ki te navdušuje brez prilizovanja. Dober svetovalec je, ki ga lahko vprašaš za svet.“ — Kako resnične so te besede velikega Krizostoma! Dobra knjiga je naredila iz ponosnega častnika velikega svetnika sv. Ignacija Lojolanskega. Sv. Avguštin je prišel na pravo pot spoznanja in poboljšanja, ko je slišal glas: „Vzemi in beri.“ Zares, eno najlepših in najkoristnejših opravil je čitanje dobrih, v pravem krščanskem duhu pisanih knjig in spisov. Koliko vzvišenih izgledov ljubezni do Boga, do bližnjega, vdanosti do cesarja, do domovine, činov prave, srčne pobožnosti, dušnih in telesnih del usmiljenja beremo često v dobrih knjigah in časopisih. Kako se mladina po poštenem berilu k dobremu navaja in navdušuje za vzvišene čine in postane enkrat čvrsta opora oltarju in prestolu! Koliko dobrega učinjujejo dobre knjige in časopisi, to kažejo lepi vspehi ob njihovem branji, dobri šolski, socialni zakoni, dobri zakoni za prostost cerkve.

Koliko dobrodelnih naprav se izvrši po vplivu dobrih časnikov.

Nasprotno pa je pero v roki brezbožca grozovito, uničujoče orožje. Strup je, ki ne umori samo telesa nego i človeško neumrljivo dušo. Tak strup se širi med ljudstvom po slabih knjigah in slabih spisih, po teh se pridi ljudstvo ter pospešuje npravna propalost. V umetnih in lepo dišečih zavinkih se kvari vera, ljudstvo

se navaja v versko vnemarnost in naposled v brezverje. Po takih knjigah se širi upornost proti cerkvi, nesramnost, brezznačajnost, surovost, brezbožnost, sebičnost in vse to pod krinko napredka, izobrazbe in občne blaginje. Taki slabi spisi in knjige so za prostega človeka nevarnejši nego hudobni ljudje, kajti mnogokrat nimamo niti prilike, da bi občevali s popačenimi ljudmi, a slabe knjige imamo lahko vedno pri sebi. Poleg tega se popačeni človek mnogokrat tako nedostojno vede, da se ga sramujemo in ne maramo več z njim občeovati. V slabih knjigah in spisih se pa lažem, nesramnosti in drugim napakam daje lepa, bliščeča oblika tako, da se neveden človek da prav lahko preslepiti. Priprost kakor tudi izobražen človek premnogokrat niti ne zapazi, kak strup se mu nudi v takih knjigah in spisih. Saj kdor mnogo bere, preide mu to, kar je bral, sčasoma v glavo in v srce.

In to so nasprotniki katoliške vere dobro uporabili. Kakor kače so previdni, v svojem govorjenju so temni ter zavijajo svoje mišljenje, da počasi navajajo čitatelje do svojih pogubnih nauk in nazorov.

Pomislimo pred vsem, kako pregrešno je naročanje, čitanje in posojevanje slabih, veri in npravnosti nasprotnih knjig in spisov.

Naravni zakon prepoveduje čitanje slabih knjig in spisov. Naravni zakon nam namreč vse prepoveduje, kar bi nam vtegnilo škodovati. N. pr. kdor si na telesu škoduje in pokvari zdravje, pregreši se zoper naravni zakon. Dolžni smo skrbeti za telo po naravnem zakonu, a veliko bolj smo dolžni po naravnem zakonu skrbeti za dušo, ker je imenitnejša od telesa. Naši duši pa škoduje čitanje slabih knjig in spisov. Kakor je nemogoče, da bi kdo suh ostal, če je padel v vodo, kakor je nemogoče, da bi se ne zastrupil, kdor je strup zaužil, prav tako je nemogoče, da bi ne začel mrzeti vere, ako bere vero zaničujoče spise in knjige, prav tako je nemogoče, da ne bi postal pohoten, če bere spise, v katerih se nesramnost proslavlja. Kdor torej bere take spise, škoduje lastni duši in pregreši se zoper naravni zakon.

Toda ne samo naravni zakon nego i božji zakon nam prepoveduje slabo berilo. Resničen je pregovor: „Povej mi, s kom občeješ, in ti povem, kdo da si.“ Sv. Duh govori v 17. psalmu: „Ako občeješ s svetim, postaneš sam svet, ako se pa družiš s hudobnim, postaneš sam hudoben.“ (Ps. 17.) In naš Izve-

ličar svari: „Varujte se krivih prorokov, ki pridejo k vam v ovčji obleki, znotraj pa so zgrabljivi volkovi.“ (Mat. 7, 16.) Mar niso ti volkovi v jagnječjih oblačilih brezbožni spisi, ki na zvijačen način zapeljujejo poštene ljudi? Le poslušajmo, kako sv. Pavel svari pred takimi proroki: „Prosim vas, bratje, varujte se onih, ki delajo razprtije in pohujšanje nasproti nauku, ki ste se ga naučili; ogibajte se jih; zakaj taki ne služijo Kristu in s sladkimi besedami in prilizovanjem zapeljujejo srca nedolžnih.“ (Rim. 16, 17.) Ali niso dandanes slabe knjige in spisi ki s sladkimi besedami in prilizovanjem zapeljujejo srca nedolžnih? Kdor bere take spise, pregreši se proti božjemu zakonu. Sv. pismo namreč odločno svari pred takimi, ki uče drugače nego je nauk Kristov.

Čitanje slabih knjig in spisov je tudi prepovedano po cerkvenih zakonih. Sveti katoliški cerkvi je nje božji ustanovnik Jezus Krist ukazal, da mora vernike varovati vsega hudega in pogubnega, torej tudi slabih knjig. Zgodovina priča, da je cerkev vedno svarila katoličane pred protiverskimi spisi. Sv. Pavel je dal v Efezu sežgati celo gromado protiverskih knjig. Prvi občni cerkveni zbor v Niceji strogo prepoveduje čitanje krivoverskih knjig, prav to prepoveduje cerkveni zbor v Kalcedonu. Zato je sv. cerkev v vseh stoletjih zabranjevala brauje pogubnih spisov. Slavni občni cerkveni zbor v Tridentu je iznova prepovedoval vse veri in npravnosti nasprotnne knjige in to tuintam celo pod kaznijo izobčenja.

Papeži in škofje so svoje vernike vedno, kadar je bila nevarnost, svarili pred slabimi knjigami in in ob enem priporočali dobre knjige in zlasti katoliške časnike. Papež Pij IX. je v mnogih svojih enciklikah bodril katoličane, da naj širijo dobre spise, a nasprotno, da kolikor mogoče ustavljajo slabo berilo. On piše: „Naš čas potrebuje več branilcev resnice s peresom nego govornikov resnice na prižnici. Zato se naj po možnosti trudijo vsi kristijani, katerim je večno izveličanje drugih ljubo, da ne prestando zatirajo slabo časopisje in širijo dobro časopisje.“ Leon XIII. piše v svoji encikliki l. 1886 ogrskim škofom: „Širite med ljudstvom dobre spise, ki zagovarjajo resnico in vzpodbujajo k čednostnemu življenju.“ V okrožnici na brazilijanske škofo l. 1899 pravi: „Z veliko vnemo in previdnostjo je treba skrbeti za katoliško časništvo, zakaj v naši dobi velika množica zajemlje svoje misli in nazore malone le iz časnikov. Žalostno je, da dobri ne rabijo tega

orožja, ki ž njim brezbožni skrajno premeteno napravljajo veri in npravim toliko kvari! Treba je učiti se sloga, treba je gojiti leposlovje, da se od videza in predsodkov preslepljeni duhovi začno počasi odpirati resnici in pravici!“

Nekemu amerikanskemu duhovniku, uredniku večjega katoliškega časopisa, se je Leon XIII. izrazil: „Smatram časopisje, v kolikor zastopa do cela in popolnoma naše stališče, najboljšo sredstvo, da se vera zanese v one kroge, ki trdijo, da so katoliški, a v resnici so le še po imenu. Katoliško časopisje prodre mnogokrat tja, kamor dušnemu oskrbniku ni mogoče dospeti pod nikakimi okolnostimi. Krog bralcev veri prijaznega časopisa se ne širi samo ob njegovih naročnikih in prijateljih. nego sčasoma obseže morda vse, ki tak list ali le en del od njega dobe v roke.“ Pri drugi priliki je rekel sv. oče: „Katoličani ne morejo nikdar dovolj storiti za svoje časništvo, zlasti z naročanjem in sodelovanjem.“ — Pri raznih prilikah svare katoliški škofje skoro vseh dežel pred slabimi knjigami in spisi. Naj omenim le, kako je naš ljubi Slomšek pred več nego 50timi leti ostro svaril verne Slovence pred slabimi spisi. „Prepovedan sad sedanjega sveta,“ govori ta veliki blagi škof, „so hudobni, zapeljivi nauki, ki vero in krščansko zadržanje kalijo, pamet motijo in srce pačijo. Drevesa, na katerih raste prepovedani sad, so nekrščanska pisma, zapeljivi časniki in škodljive knjige. Take knjige kupiti, jih brati, celo dotakniti se, je od svete matere katoliške cerkve prepovedano in greh; one so dušna mišica, in kdor take čita, hitro milost božjo izgubi in na duši umrje.“

Ker torej naravni, božji in cerkveni zakon prepoveduje čitanje veri in npravnosti sovražnih knjig, vsak lahko uvidi, da se smrtno pregreši, kdor jih prebira vedoma, brez resnične potrebe. Sv. oče Pij IX. je l. 1870. pod smrtnim grehom prepovedal branje „slabih spisov, ki so stalni sovražniki veri in npravnosti.“ L. 1843. so belgijski škofje svarili svoje vernike, da „se smrtno pregreši, kdor bere, naročuje kupuje, priporoča, razširja, hrani, tiska ali prodaja knjige, ki nasprotujejo veri in npravnosti.“

Kot verni katoličani moramo poslušati opominje in nasvete svojih višjih poglavarjev in se po njih ravnati. Noben veren katoličan ne sme mirno gledati, kako se pošteno ljudstvo kvari in pije strup iz slabega berila.

Ni pa dovolj, da deluje le, da zabranjuje slabo berilo, nego treba je, da, dolžnost je, da

deluje pozitivno, da naroča, širi, posojuje dobre knjige in časopise.

Tisk je dandanes velesila in žalibog, da te velesile tako dobro znajo vporabljalati zlasti verski nasprotniki. V politiki, v javnem življenju, v narodnem gospodarstvu, v leposlovju, umetnosti, trgovini, sploh v vseh strokah javnega in društvenega življenja je dandanes tiskana beseda velikanskega pomena. Zato pa naj katoličani po želji sv. očeta rabijo tiska, da se bojujejo za svojo sveto in pravično stvar, da se povzdigne versko življenje, da se v vse družbe uvedejo vravnave, ki ne bodo nasprotovale božjim zakonom.

Omenimo le še na kratko, kako naj vsak pravoveren katoličan skrbi za dobro berilo.

1. Vsak katoličan je v svoji vesti dolžan, da si ne naroča in ne kupuje knjig in spisov, ki so veri in npravnosti nasprotni; če pa dela to nalašč, vedoma in brezpotrebno, smrtno greši in bo enkrat pred Bogom dajal velik odgovor.

2. Po svojih močeh naj se trudi vsak, da tovarši, znanci, prijatelji, podložniki, sorodniki opuste in ne bero več slabih in pogubnih spisov. Tu veljajo besede apostola Pavla: „Razglašuj besedo (Božjo) ne odjenja v priliki, v nepriliki; svari, kaznuj, opominaj v vsej potrpežljivosti in uku.“ (II. Tim. 4, 2.)

3. Naroča naj si in kupuje naj dobre knjige in spise.

Učimo se v tem oziru od nasprotnikov, ki se ne strušijo nikake požrtovalnosti, nikakih stroškov, da širijo svoje napačne in pogubne nazore.

Če pa imaš dobre spise, ne pusti jih v prahu po klopih in omarah ležati, nego jih posojuj drudim ljudem, ki radi bero.

4. Širi povsod, kjerkoli moreš, dobre, v verskem duhu pisane knjige in časopise, deluj na to, da si je znanci, prijatelji, podložniki, sorodniki in drugi kupujejo in se naroči na nje. Zakaj o takem dobrem in poštenem berilu veljajo besede sv. pisma: „Vse pa, kar je pisano, je v naše poučenje pisano,“ (Rim. 15, 4.) O. Roh iz društva Jezusovega pravi: „Kdor pomaga širiti dobro berilo, ta je apostol.“ Ako imaš sredstva, kupi sam dobre spise in jih podari in razdeli med ubožnejše.

5. Ako si pisanju zmožen, primi za pero in napiši kaj dobrega. Dopisuj v dobre časnike. Kratki, jedernati dopisi in novice delajo časnike zanimive in vabljive za čitatelje. Pošiljaj svoja naznanila v poštene časnike. „Blagoslov

neba," pravijo švicarski škofje v pisanju do vernikov, „ne izostane za trud, ki ga imate. Razglašujte tudi svoja naznanila, svoja poročila, svoje novice v dobrih časnikih. Izkušajte končno pridobiti v krogu svojih znancev tem časnikom naročnikov, dopisovalcev in sodelalcev.“

* * *

Iz tega je razvidno, kako koristno, apostolsko delo je zatirati slabo berilo in širiti dobro berilo. Vsak zaveden Slovenec, ki je navdušen za srečo in blaginjo svojega naroda, naj izkuša delovati v tej smeri. Vsi narodi napredujejo, tudi Slovenci ne smemo zaostati. Treba je, da se izobrazujemo in napredujemo. V to naj bi pred vsem pripomogli dobri spisi, v verskem duhu spisane knjige in spisi. Po nekod jako lepo širijo omiko in izobrazbo razne knjižnice. Želeti je le še, da bi se povsod, kjer le mogoče, vstanovile take knjižnice. Kdor torej stori kaj za razširjanje in prosoh dobrih knjig in spisov, je dobrotnik človeštva. Če ne dobi na tem svetu plačila, poplača mu Bog obilno prav gotovo na onem drugem svetu.

Kapelan Anton Merkun.

(Dalje pride.)

Čudovito prikazanje našega Gospoda Jezusa Krista v najsv. zakramentu na nedeljo 26. januarija 1902 v Št. Andréju, na otoku Bourbon.

Podajmo tu prepis pisma, ki ga je pisala gospodična le Vaillant, očividka te prikazni, do sestre Toures.

„Na vsak način si že slišala o čudežu, ki se je pripetil v nedeljo v Št. Andréju. Popolnoma natančno Ti hočem povedati o tem. V nedeljo je bila večna molitev. O. Lacomle je izpostavil sv. Rešnje Telo ob 8. uri pred svojo mašo. Ko je pri povzdigovanju pogledal na sv. hostijo, opazil je v njej neko podobo. Kmalu po tem je zopet pogledal na sv. hostijo in je videl v njej podobo Božjega Odrešenika Jezusa Krista: Ecce homo. Po sv. maši je rekel kornemu dečku: „Ostani tukaj, ne hodi se proč“. Medtem ko je opravljal zahvalo po sv. maši, videl je vedno podobo Božjega Odrešenika v nekakem oblaku. Po končani zahvali je šel v zakristijo in rekel sopet kornemu dečku: „Pojdi k oltarju in moli nekoliko in pri tem glej natančno na sv. hostijo“. Deček je šel; ko se je vrnil, je rekel: „Moj

oče, videl sem podobo nekega človeka v sv. hostiji“. Poslal je tjakaj drugega dečka, ki pa mu je rekel: „Videl sem neko prikazen“. Nato je dal poklicati sestro Caharijo in ji tudi rekel, naj nekaj časa gleda na sv. hostijo. Sestra je prišla nazaj in rekla: „Videla sem podobo ljubega Izveličarja“. Nato je poklical nekaj oseb, ki so bile v cerkvi. Tudi te so natančno videle podobo. Evgenija je v tem trenutku stopila v cerkev, da bi opravila molitveno uro, in je pokleknila v klop. Videla je, da več oseb kleči v koru. Vprašala je, kaj to pomenja. Sedaj vidi, da gre o. Lacombe iz kora k njej. Rekel ji je: „Pridite, da bode Jezusa videli!“ Pokazal ji je na sv. hostijo. Evgenija ga ni razumela. Ponovil ji je navedene besede še enkrat. Sedaj gre tja in tudi vidi našega Izveličarja Jezusa Krista. Nato je prišla k meni in mi rekla, da naj vendar grem v cerkev. Šla sem tja, vedela pa še nisem ničesar o tem dogodku. Srečala sem neko sestro, ki mi je rekla: „Lahko vidiš našega Gospoda Jezusa Krista v sv. hostiji“.

Draga prijateljica! Da, videla sem, videla sem častitljivo podobo Gospodovo. Padla sem na zemljo; molila sem za izpreobrnjenje grešnikov, molila, da bi On odprl svoja nebesa vsemu svetu. Nemogoče mi je, da bi Ti povedala, kaj sem občutila in še občutim. Tresem se, nad vse srečna sem, zahvaljujem Boga, da me je pustil videti čudež. Ves Št. André ga je videl! Pavel Dumesguil — brezverec — mi je rekel: „Videl sem, verujem!“ Vrnila sem se od tamkaj nekako ob 11. uri. Nisem se utrudila, gledajoč v to podobo. Videla sem oči, rame, jasne bele barve, glavo Kristovo, obdano z lasmi in brado: toda vse je bilo zakrito nekako z nekim pajčolanom. Cerkev je bila ljudi natlačeno polna. Vender ni bilo nikakega nereda, vse je jokalo. Ko je o. Lacombe ob 3. uri pričel večernice, izginila je prikazen. Sv. hostija je imela zopet belo barvo. O kak čudež! Imela sem živo vero, toda odkar sem videla ta čudež, se mi je vera še pomnožila.

Zdi se mi, da nisem več na zemlji. — Pozabila sem opomniti, da se je obraz Božjega Izveličarja lahko videl na sprednji strani, na zadnji strani in na vseh straneh. Ugasnili so sveče, zaprli okna, odgrnili zavesi, toda vedno se je videl častitljivi obraz Jezusa, našega Izveličarja. Vprašalo se je najprvo: „Morda je pa vse le odsev kake stvari?“ Gospod Dumesguil, prejšnji prostomislec, je na to pripomnil, da tu nikakor ni govora o kakem odsevu, ker se je videl častitljivi obraz našega Izveličarja Jezusa Krista

od vseh strani. Povedala sem ti, kako se je vse zgodilo — prav natančno.

Iz lista „Emanuel“ l. 1902, št. 7.

Kapelan A. Merkun.

Amerika pred 2000 leti.

Razven pri par najnovejših iznajdbah, si prisvajajo Kitajci prednost nekako pri vseh odkritjih, katera so zapisana v zgodovini zapadno evropske kulture. V resnici so tudi večinoma vse te kitajske trditve prave ter se opirajo na stare listine. Tako so Kitajci odkrili Amerike zapadno obal, kake 2000 let preje, predno jo je našel od vzhodne strani Kolumb. Tedanji kitajski vpliv se vidi ponekod še dandanašnji. Zanimivo je poizvedeti, kaj pravijo o kitajskem odkritju Amerike tedanji uradni zapiski, kolikor je pač dovoljeno pogledati vanje evropskim raziskovalcem. Iz dokumentov, ki so iz leta 499. pred Kr. roj. je razvidno, da je našel nekako takrat kitajski ugledni misijonar Hvu Šan zapadno ameriško obal Alaske, Meksike, centralne Amerike in med temi ležeče pacifične obali. Čeprav so navedena druga imena, vendar je možno to takoj uganiti po opisu rastlin in poljskih pridelkov ter po šegi narodov. Hvu Šan je odpotoval s petimi budisti in je došel najpopreje na Alevte-otoke, od tu v Alasko. Pozneje je odkril nekaj Britske Kolumbije. O tem delu zemlje pripoveduje največ v svojem popisu. Konečno je došel do Meksike, katero nazivlje „Fusang“ ali „deželo murb.“ Pravi, da je „Fusang“ oddaljen od Alaske 20.000 Li, kar je toliko, kakor 7000 angleških milj. Meksiko je Hvu Šan tudi zelo natančno popisal. Pripoveduje o Adoben hišah, o pijači Agava, ki pač ne more biti druga nego dandanašnja. „Pulque“ Hvu Šan je potoval zgolj radi razširjevanja budizma in vlada je ukazala izdelati natančnejše popise.

Kaj se je nadalje godilo z novim svetom, o tem molči kitajska zgodovina. Če bi ne bili Španjci sežgali Maya-knjig, potem bi imeli sedaj iz njih najlepši pregled o tedanjem duševnem stanju in o vplivu kitajske kulture na tedanje javno življenje. Ena sama Maya-knjiga je ušla oblasti ognja in ta se nahaja sedaj v narodni knjižnici v Madridu. Hieroglifi te knjige so še nerazvozljeni in čakajo poznejših raziskovalcev. Najzanimivejše je doslej na tej knjigi to, da ima papir veliko podobnost z onim, kakoršnega so

Kitajci izdelovali in da je prav tako zganjen, kakor so zganjene vse stare kitajske knjige. Da so budistični misijonarji obiskovali Meksiko že v pradavnih časih, o tem se je našlo mnogo dokazov. Mnogokje je še najti na poslopjih ali pa na oblekah kitajski vpliv.

Kdo pa so bili oni domačini v Meksiki, med katerimi so delovali Hvu Šan in njegovi misijonarji? Na vsak način so bili to Tolteki, h katerim je prištevati tudi Mayas; Azteki so bržčas pridrli še le pozneje s severa in ti so se navzeli civilizacije Toltekov nekako tako, kakor so se Rimljani navzeli grške olike.

Mongolske posebnosti, katere opazujemo pri naslednikih Mayas in drugih rodovih v centralni Ameriki, pa so precej vidne in iz tega se zamore sklepati, da so se za Hvu Šanom naselili doli nekateri Kitajci.

Doslej je bilo raziskavanje vpliva Kitajcev na ameriške stanovance zato še posebno težavno, ker ne zna nihče jezika rodu Maya. Kadar bodo zamogli razvozlati zapiske rodu Maya, potem se reši marsikaj, kar smatramo sedaj za zastavico.

Po „Amerikanskem Slovenci“.

Josip Hasl.

(Dalje.)

Hasl piše nikalnico „ne“ vedno „na“ in jo spaja z glagolom; samo enkrat je pisal pravilno in sicer P. 232.: nenakladali; cele trume tega postopivniga ludstva P. 245; en Vajvoda, inn Poglavar kake velike žolniršine P. 249. (poleg Vivuda, Vivudi pl.); spreklaj-nati P. 252. = prelagati; Darovnik P. 259. = Spender; posodva P. 264. = posoda; pergodilu P. 268. = prigodek; my se na posteli noter do ob pol dne zlecujemo P. 268.; Ony so njega par nagiga na križ perbyli P. 276 (nemška beseda „bar“ pomenja isto, kar slovenska „nag“); za leto žveplenco te načistosti P. 278.; svojimu ravenčloveku P. 301., 390.; polepiti P. 301. = polepsati; verhu tvoje glave P. 302., 304.; vodar P. 311. = vodnik; križar P. 314. = križalec; samustu P. 43., 314.; zasovražiti P. 319.; dokler P. 321. = ker; Christusovi vbyavniki P. 365.; v tempelu P. 394. (poleg v templu 402.); Svetustvu P. 403. = Najsvetejše (del templja);

*) Ne da bi nam pomanjkovalo tvarine — marveč name-noma pcvzemamo po večkrat iz »Amerik. Slovenca.« Iz pov-zetkov naj bi domačini sklepali na vednostno stalo in na duha naših slovenskih bratov za morijem. Podobnega menenja uteg-nejo biti tudi naši Američani, ker med drugim je ponatisnil iz »Danice« »Amerikanski Slovenec« prcf. dr. Svetinov spis o domne-vanjih: koliko časa utegne še zemlja prerejati svoje bivalce in vrednistva poročilo: Kardinal Missia umrl, na mrtvaškem odru in pokopan« »Dan.« t. l., st. 15. in kapelan Anton Merkunov sostavek »Praški Jezušček« v svoji 29. in 30. številki t. l.

Vredništvo.

zemla, iz svojih vračajov omajana P. 404. = tečajev; mnogitere P. 409. = mnogotere; Ozdravlenik P. 412. = zdravnik; celnik P. 412. = ranocelnik; en zlahtni Desetak P. 424. = decurio; svojih služba (gen. pl.) P. 426.; iz susebnu veliko častlivostjo P. 430. = spoštovanjem; takušnu P. 432. = takšno; eniga toku velikiga Gostu P. 433.; Kamenja, inu lesa-rezarji P. 433.

IV.

Nova luč je izšla Slovincem, ko je bival in de-
loval Hasl v Ljubljani. Stoletno mrtvilo na slovstvenem
polju je prekinil tedaj školcijat o. Marko Pohlin.
Kar po dve, tri knjige na leto je pošiljal iz svojega
„mnihovša“ na cesarskih cestah na Ajdovščini v Ljub-
ljani med strmeče Slovence. V glasoviti „Kraynski
Grammatiki“ se je l. 1768. postavil za „Vučenika
tiga kraynskiga jezika“. Zatajivši Bohoriča in
o. Hipolita ter ž njima vred vso slovensko slovstveno
minulost je samolastno narekoval slovenščini pravila,
ki se niso vjemala z jezikovim organizmom, in koval
besede, katerim ni najti korenin niti v domačem slo-
venskem niti v sorodnih slovanskih jezikih.

Vsega priznanja vredna mnogoobsežna delanost
in vnema za dosedaj zanemarjeno slovstvo je pridobila
Pohlinu precejšnje krdelo sotrudnikov in posnemalcev,
zoper njegove jezikotvorne novote pa je vstal resnoben
odpor. Takoj l. 1768 se mu je postavil zaradi slovnice
po robu Matija Čop. L. 1770. sta se potegnili slo-
venščini za stare pravice hkrati dva Pohlinova zoper-
nika jezuita: G u t s m a n n v „Christianskih Resnicah“
in Hasl v „Svetem Postu“. Prvi odločno pobija zmote
„Kraynske Grammatike“, imenoma in z naznačeno
stranjo jih navaja in opovrza konec svoje knjige v
opomnjah o slovenskem in kranjskem pravopisu (An-
merkungen über die windisch- und krainerische Recht-
schreibung), a tudi skozi „Predgovor tiga pre-
stavlavca“ Svetega Posta se vleče kakor rdeča
nit — odpor zoper neopravičene Pohlinove
novote.

O. Marko Pohlin ni mogel skriti, kako ga je
spekel Haslov „Sv. Post“. V svoji „Bibliotheci“ se
spotika najprej nad obširnostjo prevoda, češ, da ga je
očividno več, nego izvirnika; potem se znaša nad
jezikom, očitajoč Haslu, da je imenovano knjigo pre-
ložil ne na kranjski, nego na slovenski jezik (vindica
lingua) bodisi glede na pravopis, bodisi na slovnična
pravila in na način tolmačenja; priznava pa, da je
prevod dobro došel ljudstvu.

Ako izvzamem dve tri skovanke (Kraylomoč — Ju-
piter, Tor = Mars), je Haslov besedni zaklad v
primeri s Pohlinovim brežhiben. „Kjer sim vejdl za
dobre kraynske besede, katere se lohku zastopijo —
piše Hasl v predgovoru — tamkej se nisim poslužil
z' enimi skazenimi, od Nemcov na posodo vzetimi be-
sedami; kjer so pak meni zmanjkale dobre kraynske
besede, katere bi se lohku zastopile, tamkej sim rajš
otel postaviti te že navadne nemške, koker pak ene
nove kraynske besede, katere bi blu tešku, al bi celu
nablu mogoče zastopiti. V enih mestah sim jest obe-
dujo, to mejn, in to več znano besedo, eno za to drugo
naprejpernesel“. Hasl se je ogibal Pohlinove napake;
ni si izmišljal novih besed, starejšim, zlasti v Ljub-
ljani manj znanim domačinkam pa je dodajal nemške
pritepenke, kakoršne je rabilo in jih še rabi priprosto
ljudstvo n. pr. ni nobenega, kateri bi njega odžalil,

inu potroštal, P. 16; je to narbogatiši zaklado, ali šac,
v' hrambi svojiga serca s'hranila, P. 131; je bil po
celimu Jeruzalemskimu mejstu skuz place, inu terge,
skuz gase, inu ulce okul gnan, P. 137.; žulcam, ali
rabelnam, P. 430; gaižle inu tepence, V. r.; en pametni
strelouc na strelovskimu mestu, na šiesštatu, V. r.; pe-
zani inu martrani, V. r.; blagurvei, žegnei mene, V. r.;
per vejerju, ali ribniku, V. r.; ve inu gorje, V. r.; en
kunštni, umetalni antverhar, V. r. itd.

Tudi v pravopisu Hasl ni krenil za Pohlinom
na novo pot, nego se je držal stare navade. Kako je
razločeval sikavce in šumevce, sem že omenil. Pohlin
je brez potrebe dostikrat podvajal s in tudi druge
soglasnike. Kako jih je kopičil, svedoči kitica njegove
pesmi o sv. Notburgi:

Skuz vodo Inn so cel zuhi
Ti volli njo pellalli.
Inu njen' truplu Angelci
Sami zo pokoppalli.

Hasl se je samo enkrat izpozabil podvojivši končni
sikavec (P. str. 139 glass), sicer se je dosledno ravnal
po besedah naperjenih v predgovoru „Sv. Postu“ zoper
o. Marka, kjer je zagotavljal: „Skor v' nobenih prov
kraynskih besedah nisim dva čerka od ene sorte precej
eniga za tim drugim postavil, toku nisim pisal: ona
je dalla, ampak le: ona je dala. Inu tu sim se od enih
kraynskih Pisavcov navučil, kateri toku vuče, de si
lih sami dergač pišejo.“

Mnogo so si obtežili stari pisatelji slovensko pi-
sanje z raznimi n a g l a s n i m i z n a k i, katere so precej
samovoljno rabili ali pa izpuščali. Zmešnjavo v tem
pogledu je še pomnožil o. Marko Pohlin obloživši slo-
venske samoglasnike z razno nepotrebno dijakritično
navlako. Hasl se je ni hotel poprijeti. Zanimiva je
njegova sodba v predgovoru imenovani knjigi o na-
glaševanju. On piše: „Nad enimi besedami sim tu
znaminje“ postavil, inu tu pomeni, de je tam doli ka-
keršen čerk venispušen, postavim: h' gospudu, k' Bogu,
v' hiši, v' cirkov, z' vustami. Druge znaminja koker
, inu' nisim špogal, tudi ne per koncu teh besedy, toku
nisim neč zaznaminjal te samuglasne čerke a e o u,
kjer kakeršno besedo dokončajo, postavim: serca, go-
vore, gredo, sadu. Kateri je na kraynskimu rojen, al
se vsaj na kraynsko besedo zastopi, ta že vej, koku
se kej ima v' govorjenju, al se ima hitru, al pak po-
časnu, al se ima z' več odpertimi, al' pak z' nikoliku
zatisnenimi vustami izreči. Per tim pak vsi Kraynci
besede na eno enako vižo naizreko, eden tu potegne,
kar ta drugi pokrajša. Čez vse letu sim že jest tndi
večkrat šlišal, de veliku takih znaminjov branje nastury
ložej, ampak le težej.“

O. Marka Pohlina luč ni preslepila Hasla. Opiraje
se na starejše slovenske pisatelje Kastelca, Ivana od
sv. križa, Rogerija, Basarja, Paglovca si je znal ohrani-
ti popolno samostalnost v jezikovnih zadevah, dasi
moramo priznati, da o. Marko ni šel popolnoma brez
vpliva mimo Hasla. Tisti y, ki ga je „v' čas iz ene
gole navade, al tudi iz ene zmote pisal, kjer bi nablu
treba, ja kjer drugi kraynski Pisavci i postavijo“, tisti y,
ki ga je „dostikrat brez vse potrebe, ja čez drugih
Pisavcov navado pisal“, pogostno izpahovanje samo-
glasnikov v končnicah (en osl P. 212; urn P. 218;
pokurn P. 236), to in še nekatere prej omenjene ma-
lenkosti svedočijo, da je Pohlinova „Kraynska gram-

matika“, ako ne naučila, pa vsaj potrdila Hasla v nekaterih napačnostih, katerih se je korenito otresel njegov vrstnik Gutsman.

Župnik Iv. Vrhovnik.

(Konec prihodnjé)

Rimsko.

Kardinala Miesclava Ledóchowskiga je izgubila 22. julija ob 1/2 7. v jutro sv. cerkev in so ga izgubili slovanski narodi. Usmiljeni brat, ki mu je stregel v zadnjih njega zelo boleznih dnevih, je potrkal to jutro ob navadni 6. uri na spalnična kardinalova vrata. Bratovemu pozdravu: „Hvaljen Jezu Krist“ je odvrnil kardinal popolnoma slišno „Amen na veke“. Bile so te lepe ob enem tudi zadnje njegove besede. Koj kmalu potem, ko je brat bil odprl oknena poljkna, izdihnil je blizo soletni kardinal v njegovih rokah in pa v naročju vikarija sosednje cerkve sv. Andreja delle Fratte, ki bi je vsak dan pri bolehnem kardinalu bil bral sv. mašo in ga obhajal. Po dohodu prefekta papeških obredov so izvršili ob mrtvecu vse za kardinala predpisane obrede, truplo oblekli v kardinalsko odelo ter je položili v veliko sobano njegovega stanovanja na oder. — Kardinal Ledochowski je bil energična, prav za Leona XIII. vstvarjena narava. V teku svojega dolgoletnega rimskega bivanja je postal posebno ljub še Italijanom; častili so v njem junaka iz Ostrove ter nekdanjega Bismarkovega jetnika. Po Piji IX. kardinalom imenovan je prav posebni sodelalec postal še le Leonu XIII. Drug za drugim imeniten posel mu je poverjeval; po kardinala Simeoni smrti pa ga je 1892. leta pozval do velevažnega prefektorata obeh propagand. Tega kardinala ljudstvo zove „rdečega papeža — papa rosso“ („Dan.“ 1900. št. 15.) Tistokrat je premenil svojo dosedanje cerkev Naše ljube Gospe v Aracoeli z najimenitnejšo kardinalsko cerkvijo sv. Lorenca „in Luzina“. To cerkev ima namreč v posesti vselej „prvi mašnik“ v papeževem sv. kolegiji. — Vzglejmo je popraviti izkušal sedanji nemški cesar Viljem II. ob kardinalu Ledóchowskem to, kar se je za očeta mu, Viljema I., zakrivilo nad njim v pruski ječi Ostrovo, ko je bil poznanjsko gnezijški škof. Koj po cesarjevem obisku pri Leonu XIII. sta se namreč sošla cesar in kardinal pri zajtreku, ki ga je na svojem stanu priredil pruski poslanik svojemu vladarju na čast. Na svoji desni sedečega kardinala je sedanji nemški vladar celo povabil v Berlin ter mu podaril dragoceno tabačnico v spominj. — Srečen, kdor previda storjeno škodo in jo ublažiti želi; a težek težek odgovor pa čaka onega, ki jo previda, a v svojem oholji ne gane niti mazine, da bi se popravila ter mora v takem položaji stopiti pred vseostrega Sodnika-maščevalca. — Le nekaj časa pred svojo smrtjo je kardinal v Rimu zadovoljstvom pozdravil svojega nečaka, stotnika v generalnem štabu grofa Ledochowski-ga, ki je bil očitno kot kristijan nastopil zoper dvoboj. — Ni mu pa mogla lajšati zadnjih bolezenskih težav vneta vstanoviteljica sodalitete sv. Petra Klaverskega, nečakinja grofica Ledochowska. Po svojem prednekteretnem pohodu tudi Ljubljancanom znana je morala že pred tedni odpotovati v Maria-Sorg vrejevat afrikanske misijone. — 25. julija se je vršil

slovesnostni pokop. Ob 9. v jutro se je prepeljal mrtvec v svojo presbiterijalno cerkev k sv. Lorencu. Za pogrebom je šel kardinalov nečak grof Vladimir Ledóchowski. Dostojanstveniki vseh stanov so sledili. Slikovitega prizora so množici bili alumnji iz propagande: belo-črno-rumenkasto-ter temnobarvenih obrazov. Tu so položili rakev na katafalk ter jo označili kardinalskim klobukom in grofovskimi grbi. Sto voščenih sveč s štirimi mogočnimi plamenicami je gorelo krog nje. Mrtvaška opravila je izvrševal pokojniku rojak, titularni nadškof za vzhodno Indijo Zaleski. V strežbo so mu bili papeževi ceremonarji in bogoslovci iz propagande. Krog katafalka pa je bilo zbrano vse, kar ima Rim imenitnega v duhovskih in posvetnih poklicih. Stali so na okrog tudi načelniki papeževe telesne straže plemenitnikov, oni Švicarjev, palatinske straže ter častniki vatikanske žandarmerije. V cerkvenem koru — po rimski šegi popolnoma nevidni — so navzočevali tej mrtvašni 25ti kardinali, vsi imenovani po Leonu XIII. Ni bilo pa dano pričujočima biti edinima mu pravima kolegoma, tudi še po Piju IX. imenovanima kardinaloma-škofoma: dekanu sv. kolegija Oreglia ter vikariju Parocchi. Po opravljenih cerkvenih slavnostih se je priprostim načinom prepeljalo kardinalovo truplo na centralno mrtvišče k pokopu v tamošnjo propagandino kapelo. — Spominj na tega velikega Slovana ne ugasne. Živel bo kardinal Ledóchowski v poljski domovini kot vneti domorodec; v Ameriki, na Portugalskem in v Belgiji kot previden diplomat, v svoji nekdanji domovinski škofiji kot najogljnejši dušni pastir; v Rimu, v sv. cerkvi in na vesoljnem svetu kot junaški kulturnobojni možak; v srcih vseh, ki so ga poznali, kot pravi plemenitnik in svojega visokega poslanja v polni meri zavedajoči se kardinal.

Raznoterost

Čudežno ozdravljenje sv. Gorgonije. Cerkvena zgodovina pripoveduje o mnogih čudežih, ki jih je storil Jezus v presv. zakramentu. Tako n. pr. piše cerkveni nčenik sv. Gregorij Nacijanski († 389) o svoji sestri sv. Gorgoniji sledeče: „Moja sestra je bila smirno bolna. Zdravniki niso imeli nikakega upanja več. Tu vstane draga sestra sredi noči in se poda v cerkev. Pred tabernakelnom, kjer prebiva naš Gospod Jezus iz ljubezni do nas, pade na kolena in mu govori od njegove dobrote in o čudežih njegove ljubezni: „Nekdaj,“ mu je rekla, „se je dotaknila revna, po hudi boleznj trpinčena žena le robu Tvoje obleke in je bila hipoma ozdravljena. Kako, moj Gospod Jezus, ali niso Tvoje dobrote nič več tolikšne? Ali Te naj Tvoja dobrotljivost, Tvoja sočutna milost več ne gane, da bi pomagal bolnikom? Glej me na tleh pred nogami Tvoje neizcerpljive usmiljenosti. Glej me tu pred tem tabernakelnom, kjer si sebi iz brezmejne ljubezni do človeških otrok izbral stanovanje. Da, obljubo sem storila, da ne vstanem, preden me ne ozdraviš.“ — Ko je skončala to molitev — pri kateri ne vemo, kaj bi najbolj občudovali: ali živo vero ali ljubezen — Gorgonija vstane. Njena molitev je bila uslišana, bila je ozdravljena.“

Kapelan Anton Merkun.